

Навчання граматики майбутніх учителів китайської мови (на матеріалі загального запитання)

У статті розглядаються етапи навчання майбутніх учителів китайської мови активного граматичного матеріалу. Етапи проілюстровано фрагментом аудиторних та позааудиторних занять з граматики китайської мови.

Ключові слова: етапи формування, граматичні навички, китайська мова.

Сушко М.О. Обучение грамматике будущих учителей китайского языка (на материале общего вопроса)

В статье рассматриваются этапы обучения будущих учителей китайского языка активному грамматическому материалу. Этапы проиллюстрированы фрагментом аудиторных и внеаудиторных занятий по грамматике китайского языка.

Ключевые слова: этапы формирования, грамматические навыки, китайский язык.

Sushko M.O. Teaching Grammar to Future Teachers of the Chinese Language (on the material of general questions)

The following article overviews the phases of teaching future teachers of the Chinese language active grammar material. The phases are illustrated by a fragment of in-class and out-class Chinese language grammar lessons.

Key words: phases of formation, grammar skills, the Chinese language.

Формування граматичної компетентності є необхідною вимогою успішного навчання майбутніх учителів китайської мови. Без знання граматики виучуваної іноземної мови, зокрема китайської, неможлива підготовка фахівців, здатних здійснювати міжкультурне спілкування, і, найголовніше, – навчати іноземної мови інших.

Питанням викладання граматики займалися такі науковці як Л.М.Черноватий [12], Т.О.Стеченко [11], Д.А.Руснак [10] та ін. Слід зазначити, що у працях вищезгаданих науковців розроблено методику викладання граматичного матеріалу для майбутніх фахівців з європейських мов. Так, Д.А.Руснак розглядає формування граматичної компетенції у майбутніх викладачів французької мови, Т.О.Стеченко досліджує формування англомовної граматичної компетенції. Нашим завданням є, спираючись на дослідження з методики викладання європейських мов, розробити методику викладання активного граматичного матеріалу для майбутніх викладачів китайської мови.

Методика формування китайськомовної граматичної компетентності у вживанні загального запи-

тання не була розроблена. Вибір для дослідження граматичного явища «загальні запитання» був зумовлений наступними факторами. По-перше, саме загальні запитання стимулюють розвиток як рецептивних, так і репродуктивних мовленнєвих дій. По-друге, у китайській мові у структурі загального запитання закладена відповідь на нього. Отже, у процесі навчання ставити загальне запитання студент одночасно навчається відповідати на нього. По-третє, вміння ставити загальне запитання спонукає до тренування його вживання у діалогічній єдності, яка є одиницею навчання діалогічного мовлення.

Отже, **метою** нашої статті є опис методики формування у майбутніх учителів китайської мови граматичної компетентності, а саме навчання вживання загального запитання як активного граматичного матеріалу.

У сучасній методиці викладання іноземних мов виділяють такі етапи формування навичок володіння активним граматичним матеріалом: ознайомлення студентів із новою ГС та автоматизація дій із новою ГС на рівні фрази і понадфразової єдності. Ознайомлення студентів з новою ГС здійснюється за таким алгоритмом:

- повідомлення функції ГС;
- демонстрація вживання ГС у типовій ситуації;
- перевірка розуміння функції ГС;
- фонетичне опрацювання ГС;
- формулювання правил утворення ГС;
- запис ГС [8].

Проілюструємо зазначені етапи прикладом навчання майбутніх учителів китайської мови вживання загального запитання в усному мовленні.

I аудиторне заняття

ЕТАП I. Ознайомлення студентів з новою ГС

Цілі: продемонструвати функціонування нової ГС в усному мовленні; повідомити функцію нової ГС.

Приєм 1 – демонстрація викладачем нової ГС – загального запитання з використанням частки 吗 і стверджувально-заперечної форми присудка.

Викладач: Прослухайте низку речень. Що в них спільного?

你喜欢中国吗？
 你会德语吗？
 你身体好吗？
 从这里走远吗？
 是你的车吗？

Викладач: Правильно, всі речення є питальними і закінчуються часткою 吗. А що спільного у цих реченнях?

你是不是新来的学生？
 明年你去不去中国？
 你看的书有意思不有意思？
 你的女朋友是不是中国人？
 你昨天上没上课？

Викладач: Правильно, заперечення 不 і 没.

А що об'єднує ці дві групи речень? Так, вони всі є запитаннями, відповіді на які можуть бути лише «Так» і «Ні». Тобто вони всі є загальними запитаннями.

Приєм 2 – відповіді на запитання викладача.

Мета – перевірити розуміння студентами нової ГС.

Викладач: Уявіть, що вас перевіряють на детекторі брехні. Дайте правдиві відповіді на такі запитання:

北京是中国的首都吗？
 你的电脑是新买的吗？
 你有哥哥吗？
 夏天天气冷吗？
 基辅在俄罗斯吗？
 你今天吃早饭吗？
 你是不是老师？
 你要不要每天上课？
 你看没看京剧？
 你的老师是不是乌克兰人？

У цьому прийомі використано такий метод навчання як евристична бесіда. Цей метод навчання передбачає, що вчитель (у нашому випадку – викладач) поставленими запитаннями уміло скеровує учнів (у нашому випадку – студентів) на формулювання нових запитань, висновків, правил, використовуючи наявні знання, спостереження [4]. Дидактична сутність евристичної бесіди як методу навчання передбачає розмову вчителя з учнями (в нашому випадку – викладача зі студентами), яка організується за допомогою продуманої системи запитань і передбачає не пряме повідомлення знань, а власне знаходження зв'язків із уже відомим і виведенням закономірностей. [2, 6]

І.П.Підласий виокремлює такі головні особливості методу евристичної бесіди: знання не пропонуються у готовому вигляді, а їх треба здобувати самостійно; вчитель організовує не повідомлення чи виклад знань, а їх пошук за допомогою різних засобів; учні самостійно доходять висновків під керівництвом учителя [9].

Приєм 3 – демонстрація графічної форми нової ГС.

Цілі: пояснити правила

- написання нових ієрогліфів, які використовуються для формулювання загальних запитань (吗, 有, 没);
- графічного оформлення загальних запитань та відповідей на них.

Методичне зауваження: для міцного запам'ятовування структури загального запитання необхідно зрозуміти легкість додавання частки 吗 до стверджувального речення. Найкраще це можна продемонструвати, записавши на дошці декілька прикладів. Особливо необхідно звернути увагу студентів на зміну займенників у запитаннях та відповідях, оскільки тільки займенник у ролі підмета і частка 吗 є змінними елементами, інші члени речення залишаються незмінними.

你喜欢玩儿游戏吗？
 我喜欢玩儿游戏。
 电影院有新片儿吗？
 电影院有新片儿。

Викладач: Загальні запитання в китайській мові формулюються шляхом додавання до стверджувального речення частки 吗 без зміни порядку слів. Наприклад загальним запитанням до твердження 他是学生 (Він студент.) буде 他是学生吗？ Відповідно, на таке запитання відповіддю буде стверджувальна форма 他是学生 або заперечна форма 他不是学生。

约翰喜欢吃中国饭吗？
 约翰喜欢吃中国饭。
 约翰不喜欢吃中国饭。
 周末你看新书吗？
 周末我看新书。
 周末我不看新书。

Для заперечних відповідей на запитання з дієсловом 有 використовується заперечна частка 没. Наприклад:

学校有电脑中心吗？

В університеті є комп'ютерний центр?

Заперечною відповіддю буде: 学校没有电脑中心。 Або ж стверджувальна відповідь 学校有电脑中心。

你有汽车吗? У тебе є автомобіль?
我有汽车。 Або 我没有汽车。

Для заперечних відповідей у минулому часі використовується сполучення 没有 або ж його скорочена форма 没 перед дієсловом.

昨天他上课了吗? Він учора був на заняттях?
昨天他没有上课。

Або скорочена форма 昨天他没上课。

你去过长城吗?

Ти бував на Великій Китайській Стіні?

我没去过长城。

Або стверджувальна форма 我去过长城。

Іншим способом формулювання загальних запитань є стверджувально-заперечна форма присудка.

Якщо присудок виражений дієсловом, то запитання формулюється шляхом повторювання присудка із додаванням між його частинами заперечних часток 不 і 没 для теперішнього та минулого часів відповідно.

明天你来不来? Ти прийдеш завтра?

Відповіддю можуть бути як стверджувальна, так і заперечна форми - 来 (不来)。

你尝没尝这种菜? Ти куштував цю страву?
尝 (没尝)。

Додаток може ставитися як після першого, так і після другого дієслова. Але обидва дієслова дуже рідко приймають додатки, для цього додаток повинен бути односкладовим.

这是他不是他?
是他 (不是他)。

Якщо у реченні присутнє модальне дієслово, то тільки воно може трансформуватися у стверджувально-заперечну форму.

我们应该不应该告诉她?

Ми повинні їй розказати?

应该 (不应该)。

Якщо у реченні присудок виражений прикметником, то саме прикметник трансформується у стверджувально-заперечну форму.

那个新电视剧好看不好看?

Той новий серіал цікавий?

好看 (不好看)。

До цього навчального прийому залучено дедуктивний метод, який, на противагу індукції, забезпечує перехід від загального до одиничного. Алгоритмом дій викладача і студентів є такий: спочатку викладач повідомляє загальне положення (формулу, закон), після чого поступово підкріплює їх конкретними прикладами, наводячи часткові випадки, конкретні задачі. Студенти сприймають загальні положення (формули, закони), а потім засвоюють висновки, придумують свої приклади.

Дедуктивний метод забезпечує систематичний виклад навчального матеріалу, тісний взаємозв'язок елементів знання в його системі: уміння виводити одні знання з інших, зв'язувати їх, абстрагуючись від конкретного змісту, застосовувати набуті знання на практиці. Метод звільняє навчальний процес від надмірної фактології, великої кількості прикладів, тобто є набагато економнішим за індуктивний. [5]

Прийом 4 – фонетичне опрацювання нової ГС в опорі на її графічну форму (виконання імітативних вправ).

Мета – навчити студентів правильно вимовляти нову ГС, приділяючи особливу увагу фразовій інтонації і тонам останніх слів у реченні.

Викладач: Оскільки для китайської мови надзвичайно важливе інтонування, то, навчаючи цієї ГС, необхідно звернути увагу на її фонетичне опрацювання.

那个新到的美国大片儿好看吗?

Той новий американський блокбастер цікавий?

很好看。你看了吗?

Так, ти вже дивився?

我明天去看。你去不去?

Завтра піду. А ти?

不去, 我才看过。

Не піду, я щойно подивився.

Необхідно звернути особливу увагу на те, що мелодика тону останніх слів у питальному реченні завжди зберігається. Тобто коли останнє слово у запитанні вимовляється, наприклад четвертим тоном (好看), то його не можна вимовляти із запитальною інтонацією, оскільки тон кожного слова зберігається незалежно від його позиції у реченні.

Так само у відповіді на запитання 他明天来吗? – 他明天不来。 Останнє слово у стверджувальному реченні (来) повинно вимовлятися своїм другим (тобто запитальним) тоном, незважаючи на те, що це стверджувальне речення.

ЕТАП II.

Автоматизація дій студентів з новою ГС на рівні фрази

Мета – вчити студентів вживати нову ГС на рівні фрази.

Приєм 1 – виконання вправ в імітації ГС.

Викладач: Слідом за мною повторіть запитання своєму одногрупнику, який дасть на них стверджувальну відповідь.

- 那位是新来的校长吗？
她是护士吗？
你喜欢熊猫吗？
雨下了吗？
这是竹子吗？
你想这条裙子好看不好看？
你能不能明天早点来？
中国菜好吃不好吃？
你昨天迟到不迟到？
你看的书多不多？

Домашнє завдання

Завдання 1: Вірус стер із тексту деякі його важливі частини. Заповніть пропуски такими словами: 是, 吗, 有, 没有
A: 你好！

- B: 你好！
A: 我----- 张老师。你----- 美国留学生-----？
B: -----。张老师，您-----美国学生-----？
A: -----。我----- 三个美国学生。
B: 张老师，您-----女儿-----？
A: -----。我-----一个女儿。我的美国学生-----他的好朋友。那你-----中国朋友-----？
B: -----。我----- 一个中国朋友。他爸爸----- 英文老师。妈妈-----中文老师。
A: 那很好。再见。
B: 再见。

Завдання 2: Ви допомагаєте молодшому брату робити домашнє завдання. Виправте його помилки у таких реченнях:

1. 王老师是不中国人吗？
2. 你是留学生？
3. 弟弟是中国朋友。
4. 我们班不有英语老师。
5. 他们家没有车？

II аудиторне заняття

Приєм 2 – виконання вправ на підстановку в ГС

Викладач: Прочитайте мінідіалоги. Відтворіть їх, підставляючи замість підкресленої частини слова з рамки.

约翰喜欢看足球赛吗？
约翰不喜欢看足球赛，他弟弟喜欢看足球赛。

玛丽 – 她爸爸
丁云 – 他哥哥
安德烈 – 他朋友
玛沙 – 她男朋友

你有没有中国朋友？
我没有中国朋友，
我有日本朋友。

法国 – 德国
美国 – 法国
英国 – 美国
俄国 – 英国
日本 – 中国

Приєм 3 – виконання вправ на трансформацію ГС.

Викладач: Зробіть припущення, що ваш китаємовний сусід робив учора, і запитайте його за зразком: 昨天你.....？ Пам'ятайте, що запитання повинні бути загальними, а відповідь на них лише стверджувальна або заперечна.

昨天你上课了吗？
昨天我没有上课，我休息。
.....等等

Викладач: Ви недочули, що відповів ваш китаємовний сусід. Перепитайте його, використовуючи загальне запитання. При цьому сусід має дати заперечну відповідь.

1. 我有中国朋友。
2. 那是图书馆。
3. 我家有五口人。
4. 你是留学生。
5. 她是我姐姐。
6. 我们是法国学生。
7. 学校有两个图书馆。
8. 我和朋友看电影。
9. 张老师教语法。
10. 我们班有十三个学生。

Приєм 4 – виконання вправ на розташування слів у правильному порядку в новій ГС.

Викладач: Зберіть «мовний» пазл. Розташуйте його частини в такому порядку, щоб отримати загальні запитання:

1. 1) 上午 2) 你 3) 看 4) 星期五 5) 电影 6) 吗 7) 想
2. 1) 张老师 2) 上午 3) 体育馆 4) 吗 5) 今天 6) 去 7) 锻炼
3. 1) 吗 2) 这个 3) 你 4) 了 5) 新闻 6) 看 7) 网上 8) 星期一
4. 1) 晚上 2) 飞机 3) 起飞 4) 今天 5) 十二点 6) 吗
5. 1) 这个 2) 我 3) 吗 4) 星期天 5) 朋友 6) 游戏机 7) 他的 8) 玩儿 9) 女朋友 10) 和 11) 了

Домашнє завдання

Завдання: До Вас звернувся Ваш китайський друг, а Ви його не зрозуміли. Перепитайте його. Поставте по 2 види запитань до кожного речення.

1. 她是我妹妹。
2. 明年你去中国。
3. 我现在不上课。
4. 汉堡包不好吃。
5. 那是咖啡馆。
6. 周末我不看电视。
7. 今天学校有晚会。
8. 我没有俄国朋友。
9. 他没有钱。
10. 他每天迟到上课。
11. 我的房间不大。
12. 我们学校有两个餐厅。
13. 我哥哥是北京大学的学生。
14. 他现在不学习中文。
15. 我不常看京剧。

III аудиторне заняття

Приєм 5 – виконання вправи «відповіді на запитання».

Викладач: Зробіть припущення, що ваш китаємовний сусід робитиме на вихідних. Розпитайте його про плани на наступні вихідні. При цьому запитання мають бути загальними, а відповідь на них – тільки стверджувальна або заперечна.

- 周末你想去书店吗？
- 周末我想去书店。
- 星期六你想做作业吗？
- 星期六我不想做作业，我想星期五做。
- 星期日你想去游泳池吗？
- 对，我想去游泳池。

Викладач: Уявіть собі, що Ви знайомі з усіма цими людьми. Дайте правдиві, на Ваш погляд, відповіді на запитання щодо їхнього життя.

- 丁老师教你们历史吗？
- 马力学不学英语？
- 张教授教 美国学生吗？
- 他叫王明吗？
- 小李是不是老师？
- 你姐姐叫兰 吗？
- 丁云是中国学生吗？

ЕТАП III.

Автоматизація дій студентів з новою ГС на рівні понадфразової єдності

Мета – вчити студентів вживати нову ГС у коротких висловлюваннях монологічного і діалогічного характеру

Приєм 1 – виконання вправи на об'єднання зразків мовлення в мінімонологію.

Викладач: Уявіть, що Ви – сварлива жінка, яка без зупинки ставить своєму чоловікові запитання, навіть

не збираючись слухати відповіді на них. Складіть невеликий монолог про те, що чоловік зробив за цілий день.

Приєм 2 – виконання вправи на об'єднання зразків мовлення в мінідіалозі.

Викладач: Прочитайте діалог, створіть свій варіант за зразком, беручи за основу тему нещодавно прочитаної книги, переглянутої вистави, концерту тощо.

那个新到的美国大片儿好看吗？
很好看。你看了吗？
我明天去看。你去吗？
不去，我才看过。
这本新出的书有意思吗？
很好看。你看了吗？
没有，但是很想看。你有吗？
有。可以给你。

Домашнє завдання

Рольова гра «你可以帮助我吗？»

Роль 1 – іноземний студент, який вивчає китайську мову? Уявіть себе студентом іноземцем, який щойно прибув до університету у Китаї. Ви звертаєтесь до китайського студента із проханням розповісти, де знаходиться навчальний корпус, столова, деканат тощо.

Роль 2 – китайський студент. Уявіть себе китайським студентом, до якого звертається студент-іноземець, який щойно прибув до вашого університету. Допоможіть йому знайти навчальний корпус, деканат і розкажіть іншу корисну інформацію щодо університету. Ставтесь до його помилок з гумором і виправляйте їх.

Рольова гра є однією із складових комунікативних прийомів. Є кілька особливих причин щодо використання рольових ігор:

- 1) Досвід, який можна отримати завдяки рольовій грі. За допомогою такої гри у студентів ефективно формуються й розвиваються мовленнєві навички й уміння.
- 2) Рольові ігри дають студентам можливість потрапляти в такі ситуації, в яких від них вимагається використовувати й розвивати ті форми мовлення, які необхідні для покращення суспільних взаємовідносин, але які так часто не беруться до уваги чинними програмами з іноземних мов.
- 3) Рольові ігри додають багатьом сором'язливим учням/студентам впевненості у собі.
- 4) Рольові ігри мають велику методичну цінність, оскільки їх весело й цікаво проводити. Як тільки студенти зрозуміють, чого від них очікують, вони повністю занурюються у гру, використовуючи свою уяву, і насолоджуються цим процесом.
- 5) Рольова гра розвиває здатність студента вільно

володіти мовою, сприяє взаєморозумінню, підвищує мотивацію.

Таким чином, рольова гра додає навчальному спілкуванню комунікативної спрямованості, зміцнює мотивацію вивчення іноземної мови і значно підвищує якість оволодіння нею [1, 3, 7].

Перспективою подальших наукових розвідок є укладання аналогічних методичних доробок для навчання інших активних граматичних явищ китайської мови.

Література

1. Артемов В. А. Психология обучения иностранным языкам: Учеб. пособие. – М.: Просвещение, 1983. – 222 с.
2. Кобзов М.С., Горбачев Н.А. Сократический метод обучения. – Саратов, 1991. – 178 с.
3. Колесникова О. А. Ролевые игры в обучении иностранным языкам // Иностранные языки в школе. – 1989. – №4. – С. 38-42
4. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник. – Харків, 1997. – 338 с.
5. Лордкипанидзе Д.О. Принципы, организация и

методы обучения – 2-е изд. – Москва : Учпедгиз, 1957. – 172 с.

6. Лукач С.П. Бесіда на уроках мови. К., 1991. – 102с.
7. Люшер М. А. Сигналы личности. Ролевые игры и их мотивы. – Воронеж: Реал, 1995. – 180 с.
8. Николаева С.Ю. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції. Курс лекцій (схеми і таблиці)[навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за ред. С. Ю. Николаевой. – К. : Ленвіт, 2011. – 338 с.
9. Подласый И.П. Педагогика. – М., 1999. – Т.1., 211 с.
10. Руснак Діана Андріївна. „Формування граматичної компетенції у майбутніх викладачів французької мови з комп’ютерною підтримкою” : Дис... канд. наук: 13.00.02 – 2009. – 354, [6] арк. : рис., табл. – Бібліогр.: арк. 329-354.
11. Стеченко Тетяна Олександрівна. Формування професійно орієнтованої англійської граматичної компетенції майбутніх філологів : Дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний ун-т. – К., 2004. – 200арк.+ дод. : 264арк. – Дві кн. одиниці. – Бібліогр.: арк. 177-200.
12. Черноватый Л. Н. Основы теории педагогической грамматики иностранного языка: дис...доктора пед. наук : 13.00.02 / Черноватый Леонид Николаевич. – Харьков, 1999. – 459 с.

Отримано 15.08.2013

www.MandMx.com

Copyright 2012

www.mandmx.com